

ÖCALAN'IN SON ÇAĞRISI: SİLAHLARA VEDA, MECLİSE DAVET...

Cuma Çiçek

10 Temmuz 2025 Perşembe

<https://birikimdergisi.com/haftalik/12103/ocalanin-son-cagrisi-silahlara-veda-meclise-davet>

Öcalan 9 Temmuz 2025 Çarşamba günü yaptığı çağrıyla PKK'nin silahsızlanma sürecini başlattı. PKK üyesi bir grubun 11 Temmuz 2024 Cuma günü, Irak Kürdistan Bölgesi'nin Süleymaniye vilayetinde silah bırakması ve PKK'nin silahsızlanma sürecinin fiilen başlaması bekleniyor.

Biçimsel Yenilikler

Öcalan'ın açıklaması içerikten öteye esas olarak biçimde yenilikler taşıyor. Öcalan'ın 27 Şubat 2025 tarihinde yaptığı çağrıdan bu yana kamuoyuna yansıyan açıklamalar ve metinler irdelendiğinde, son çağrıda içeriksel anlamda bir yeniliğin olmadığı söylenebilir. Bununla birlikte yaklaşık 26 yıldan sonra Öcalan ilk kez sesli ve görüntülü olarak PKK üyelerine seslendi. Çağrının sesli ve görüntülü, ayrıca Öcalan'ın yanındakilerle birlikte yapılması esas olarak PKK üyelerini silah bırakmaya ikna etmeyi, olası itirazları önlemeyi amaçlıyor. Çağrının yaklaşık üç hafta önce kayıt altına alınması ve muhtemelen geçen bu süre içerisinde örgüt üyeleri içerisinde dolaşıma sokulmuş olması bu iddiayı güçlendiriyor.

Çağrıda dikkat çeken ikinci önemli husus tek dilli, Türkçe olması. Önceki çözüm sürecinde, 2013 Diyarbakır Newrozunda yapılan çağrı Türkçe ve Kürtçe okundu. Yine 27 Şubat 2025 çağrısı da kamuoyuna iki dilli duyuruldu. Söz konusu çağrı metninin Türkçe yazıldığı ve daha sonra Kürtçeye çevrildiği biliniyor. Son çağrıyı Öcalan doğrudan kendisi yaptı. Bununla birlikte bu çağrıyı iki dille yapmak yerine tek dille yapması Öcalan'ın niyetinden bağımsız olarak sembolik anlamda önem taşıyor. Yeni barış sürecinde en önemli beklentilerden birinin Kürtçenin varlığının ve kuşaklar arası transferinin güvence altına alınması olduğu dikkate alındığında bu sembolik anlam daha da büyüyor.

Biçimsel açıdan bir yenilik olmasa da dikkat çeken bir diğer önemli husus Öcalan'ın doğrudan konuşmaktan ziyade önceden kaleme alınmış bir metni ekrandan okuması. Burada, üzerinde mutabakat sağlanmış yazılı metne bağlı kalma konusunda bir hassasiyetin olduğu görülüyor. 27 Şubat çağrısının görüntülü yapılması konusundaki talepler ve o dönem yapılan tartışmalar, yine yapılan çağrıdaki her cümle ve kelime üzerine karşılıklı çalışıldığı dikkate alındığında, son çağrıda yazılı bir metnin okunması konusunda Öcalan ve devlet heyeti arasında bir uzlaşının sağlandığı söylenebilir. Devletin süreç üzerindeki kontrolü ve temkini devam ediyor.

Silahsızlanma Süreci: Sözden Eyleme

Son çağrı içeriksel anlamda büyük yenilikler içermese de söylem ve içerik analizi yapıldığında kimi hususlar öne çıkıyor.

Öcalan sadece PKK'ye değil Türkiye kamuoyuna da çağrı yapıyor. Metin biçimsel olarak örgüt üyelerine hitaben yazılsa da bağlam, zaman, çağrıyı yapan aktör, içerik ve etkileri düşünüldüğünde söz konusu çağrının aynı zamanda Türkiye kamuoyuna yapıldığı açık.

Bununla birlikte, çağrının ana muhatabı PKK. Öcalan bugüne kadar esas olarak söylem düzeyinde kalan süreci pratik aşamaya taşıyor ve silah bırakma sürecini fiilen başlatıyor. Çağrının ana hedefini bu oluşturuyor.

Kürt Meselesi: Barışçıl ve Sistem İçi Çözüm

Öcalan'ın söylemi, ideolojik bir yönlendirme, örgütsel dönüşüm ve barış sürecine ilişkin yeni bir pozisyon almaya işaret ediyor. Öcalan kurucu bir dille 47 yıllık PKK dönemini hem örgütsel amaçlar hem de izlenen strateji anlamında kapattığını ve yeni bir politik ve stratejik evreye geçtiklerini ilan ediyor.

Metinde sıkça tekrarlanan “tarihsel/tarih”, “vazgeçiş”, “miadını doldurma” gibi kavramlarla Öcalan, ideolojik, politik, örgütsel ve stratejik kırılmaların ilanını 27 Şubat çağrısından sonra yeniden yapıyor ve alınan kararların geri döndürülemez olduğuna işaret ediyor.

Bu kırılmaları Öcalan bir kayıp olarak değil, kazanım olarak çerçeveliyor. Bununla birlikte, PKK'nin kuruluş amaçlarını gerçekleştiremediğini, 1990'lı yılların başında bu durumun ortaya çıktığını, son 35 yılda yöntemsel olarak aşırı tekrara ve açmazla düştüğünü

belirterek on binlerce can kaybına ve ekonomik, sosyal, mekânsal yıkımlara neden olan çatışmaların sorumluluğunu dolaylı olarak üstleniyor.

“Demokratik toplum”, “barış”, “manifesto”, “kongre”, “komisyon”, “silah bırakma”, “demokratik siyaset”, “hukuk” gibi öne çıkan kavramlar esas olarak barışçıl ve sistem içi çözüm arayışı konusunda stratejik bir konumlanmanın olduğunu gösteriyor. Bu konumlanmanın esas aldığı ana yaklaşımı Öcalan, “pozitif entegrasyonalist bir perspektif” olarak tanımlıyor. Öte yandan sürecin başarısı için bu perspektifi devletin de paylaşması gerektiğine işaret ediyor.

Post-PKK Dönemi

Barışçıl ve sistem içi çözüm çağrısı 27 Şubat açıklamasında da vardı. Bunun birlikte, önceki çağrıdan farklı olarak, Öcalan, bu defa örgüt açısından daha net bir gelecek vurgusu yapıyor. Metnin en önemli yeniliğinin bu olduğu söylenebilir. Örgütün kurucu metnine denk bir anlam biçtiği “Demokratik Toplum Manifestosu” adlı bir metin kaleme aldığını ifade eden Öcalan, çağrı içerisinde yeni politik hedefi, stratejiyi ve taktiği özetle tarif ediyor.

Bu noktada, Öcalan bir yandan PKK’nin feshi ve silahların terkini net bir şekilde ifade ederken, öte yandan formları, aktörleri, mekânları şimdilik bilinmese de kendisi ve takipçilerinin bir özne olarak yeniden konumlanacağını ilan ediyor. Çağrıda yer alan “siyaset boşluk tanımaz” vurgusu buna işaret ediyor.

Meclis ve DEM Parti

Öcalan sürecin genel çerçevesini iki ayak üzerine oturtuyor: Silahların gönüllü bırakılması ve TBMM bünyesinde komisyon kurulması. Hem TBMM bünyesinde komisyonun kurulması ve çalışması hem de kamuoyu nezdinde sürece ilişkin güven oluşması için silahsızlanmayı ön açıcı bir adım olarak tarif ediyor.

Kamuoyunda en fazla merak edilen husus barış sürecinin ne tür demokratik reformlar içereceği, Kürt meselesinin çözümü konusunda nasıl bir çerçeve çizeceği. Öcalan’ın bugüne kadar yaptığı açıklamalarda meselenin çözümünden ziyade sorunun şiddet zemininden siyaset ve hukuk zeminine taşınacağı vurgulanıyor. Bununla birlikte barış ve demokratikleşme arasında kurulan köprüler, Kürt meselesinin ana parametreleri

konusunda özellikle Kürt sokağındaki beklentiler dikkate alındığında meclis bünyesinde kurulacak komisyonun adı, yapısı, üyeleri, karar mekanizmaları ve en önemlisi gündemi önem arz ediyor.

Hükümete yakın kaynaklar söz konusu meclis komisyonunun silah bırakan örgüt üyelerine ilişkin düzenlemelerle sınırlı bir gündemi olacağını ifade ediyorlar. Bu yaklaşıma göre Kürt meselesi zaten büyük oranda çözüldü, sorun PKK meselesi ve süreç bu anlamda örgütün silah bırakmasını ve kendisini feshetmesini içeriyor. Öte yandan DEM Parti'den gelen açıklamalar ise komisyonun gündemini kapsayıcı bir demokratikleşme paketi olarak tarifliyor. CHP ise barış sürecini demokratikleşme süreciyle birlikte ele alıyor. CHP'nin "Terörsüz ve Demokratik Türkiye" vurgusu bu yaklaşımı özetliyor.

Bu tablo dikkate alındığında, Öcalan'ın olası adımları TBMM komisyonundan beklediği söylenebilir. Öte yandan, Cumhuriyet İttifakı'nın Meclis'teki çoğunluğu, DEM Parti'nin temsil gücünün zayıflığı dikkate alındığında inisiyatif önemli oranda AK Parti hükümetine ve ortağı MHP'ye bırakılıyor. CHP'ye yönelik devam eden davalar dikkate alındığında süreç oldukça kırılgan bir zeminde bulunuyor.

Öcalan çözümün adresi olarak bir yandan meclise işaret ederken, öte yandan DEM Parti'ye merkezî bir rol atfediyor. Kamuoyuna yansıyan önceki metinlerde de Öcalan DEM Parti'yi stratejik bir aktör olarak konumlandırıyordu. PKK'nin feshinden sonra DEM Parti'nin de kongreye gideceğini ve yeniden yapılandırılacağını ifade ediyordu. Görüldüğü kadarıyla Kürt itirazının merkezi aktörü –en azından Türkiye'de– Öcalan'ın liderliğindeki DEM Parti olacak.

Devlete Duyulan Güven

Öcalan silahsızlanma ve sorunun siyaset ve hukuk zeminine taşınması konusunda karşılıklı şart koşmaya dayalı yöntemle takılmamak gerektiğini ifade ediyor ve PKK'yi belirlenen adımları atmaya davet ediyor. Bu noktada Öcalan açık bir dille devleti samimi bulduğunu ve devlete güvendiğini ifade ediyor.

Devlete duyulan güvenin bir yansıması olarak, Öcalan, kendi kişisel özgürlüğünü süreç içerisinde şart koşmayacağını açık bir şekilde ifade ediyor. Bahçeli'nin "umut hakkına" işaret eden açıklamalarından sonra PKK içerisinde Öcalan'ın serbest bırakılmasına dönük talepler arttı. Son dönemde atılan birçok adımda Öcalan'ın "fiziki özgürlüğü" ana

şartlardan biri olarak öne çıkmaya başladı. Çağrı metninde Öcalan bu konuda ısrarcı olmadığını ifade ediyor ve örgütü de yeni bir tutum almaya çağırıyor.

Bölgesel Belirsizlikler, Tehditler, Fırsatlar

Öcalan son günlerde bölgede yaşanan gelişmelerin barış sürecinin önemini ve aciliyetini teyit ettiğini ileri sürüyor. Bu noktada, yeni barış sürecini tetikleyen ana dinamiklerden birinin bölgesel ölçekte yaşanan jeopolitik kırılmalar, ortaya çıkan belirsizlikler, fırsatlar ve tehditler olduğuna yönelik yaklaşımı Öcalan'ın da paylaştığı görülüyor.

Öcalan-Kandil İlişkisi

Son olarak, Öcalan ile PKK arasında bir iletişim hattının kurulduğu ve sürecin sadece Öcalan tarafından belirlenmediği görülüyor. Öcalan'ın eleştiri, öneri ve katkılara açık olduğunu ifade etmesi buna işaret ediyor. Kamuoyunda genel olarak Öcalan'ın belirleyiciliği, örgütün sadece takip eden pasif bir aktör olduğu konusunda yaygın bir kanaat var. Oysaki 1999 yılından bu yana yaşanan tüm süreçlerde Öcalan ile Kandil arasında bir diyalog ve müzakere yürüdü. Kimi dönemlerde Öcalan değil, Kandil belirleyici oldu. Örneğin, 2013-2015 Çözüm Süreci'nde, silah bırakma konusunda Kandil'in pozisyonunu ağır bastı.

Büyük bir kaza olmadığı takdirde, PKK'nin silah bırakma süreci önümüzdeki aylarda tamamlanacak. Hükümet kanadından gelen açıklamalar sonbaharı, en geç yıl sonunu işaret ediyor. Muhtemelen sürecin birinci yılında, 1 Ekim 2025 tarihinde parlamentonun açılışında bu süreç tamamlanmış olacak. Olası yasal düzenlemeler ise silahsızlanma sonrası, sürecin ikinci yılında gündeme alınacak gibi görünüyor.

Önümüzdeki aylarda PKK'nin silahsızlanmasına paralel olarak yasal düzenleme gerektirmeyen kimi adımlar atılabilir. Hasta ve yaşlı tutuklu ve hükümlülerin serbest bırakılması, Anayasa ve AİHM kararlarının alt düzey mahkemeler tarafından kabulü ve Demirtaş gibi sembolik isimlerin ve siyasetçilerin serbest bırakılması, kayyımlar konusunda kimi göreve iadelerin yapılması kısa vadede yasal düzenleme olmaksızın atılabilecek adımlar.

Sürecin ilk ayağı olan silahsızlanma sürecinin tamamlanmasından sonra ikinci ayağı olan Meclis süreci başlayacak ve yasal düzenlemeler gündeme gelecek. Bu anlamda Meclis

tatile girmeden önce önümüzdeki günlerde kurulması muhtemel Meclis Komisyonu sadece yeni barış sürecinin nasıl bir seyir izleyeceğini belirlemeyecek, aynı zamanda barış süreciyle demokratikleşme süreci arasında nasıl bir bağ kurulduğunu da gösterecek.

Önümüzdeki dönemi anlamak için söz konusu komisyonun adı, yapısı, karar mekanizmaları ve gündemi önemli bir gösterge olacak. Komisyona yönelik tartışmalar sürece dair çatışmaları, müzakereleri ve potansiyel mutabakatları görmemizi sağlayacak.